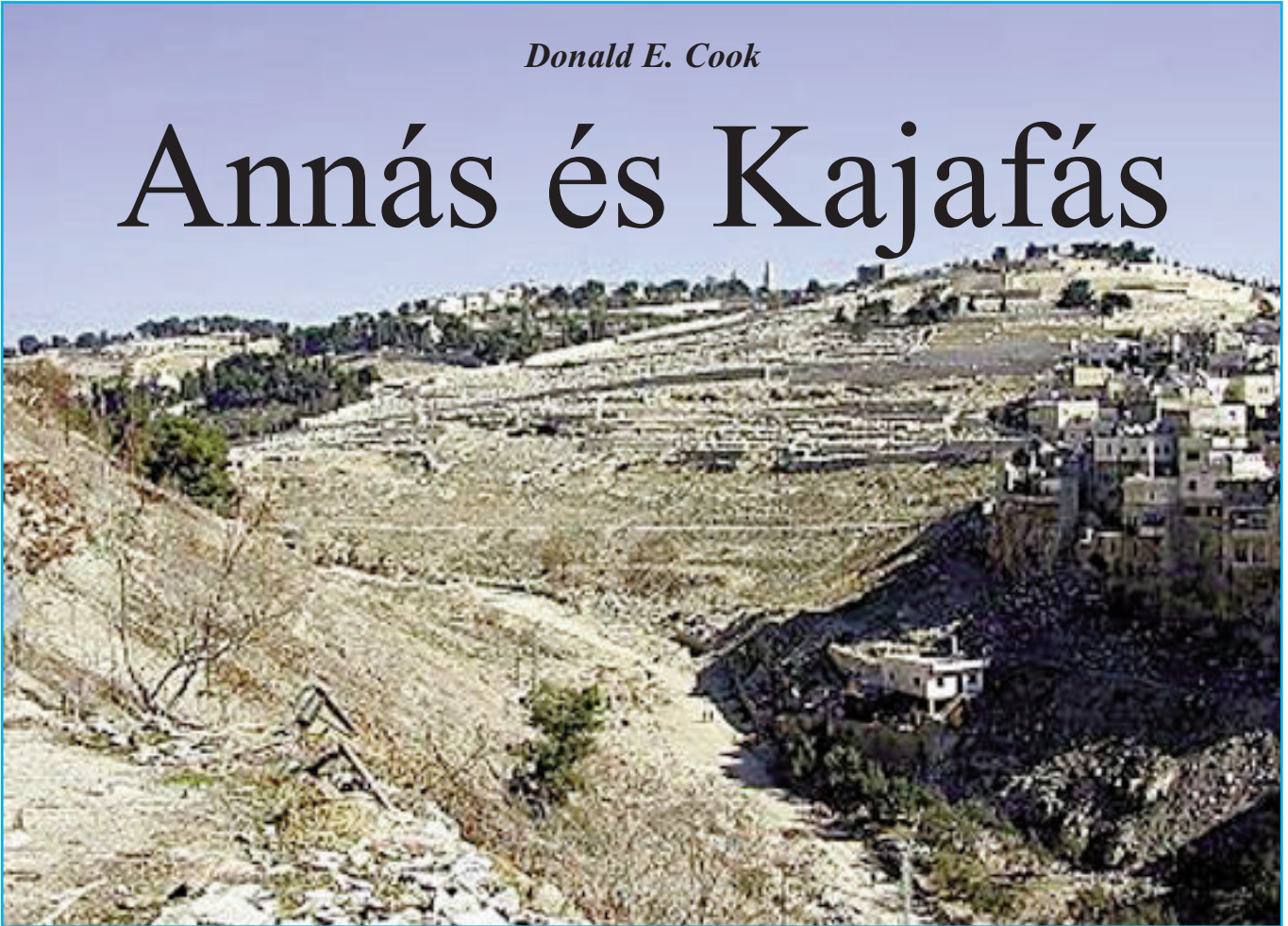

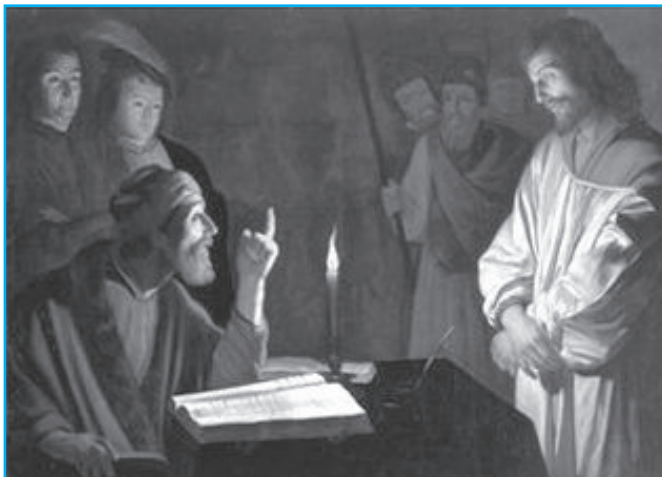
Donald E. Cook

Annás és Kajafás

Az Olajfák hegye a Kidron-völgyből

Jézus kihallgatásáról a négy evangéliumban leírt elbeszélésnél felmerül az azonosítás kérdése, ezért érdemes megvizsgálni a Jn 18,13–14-et, ahol János megnevezi Annást és Kajafást. Egy ilyen vizsgálat választ adhat arra a még nagyobb kérdésre, hogy mi is az evangélium, hogyan rögzítették az evangéliumokban a történéseket, hogyan kapcsolódnak egymáshoz az evangéliumok a történések ábrázolásában. Az elsődleges cél, amit ennél a vizsgálódásnál figyelembe kell venni, az evangélisták szándéka művük megírásánál, és a közös forrásanyag, amiből kiindultak. Az evangéliumok

Gerrit van Honthorst: Krisztus Kajafás előtt

összevetésének tanulmányozása jó alapot adhat a komoly tanulmányok végzőinek átható, belső látás növekedésére az evangéliumokban közölt híradásokkal kapcsolatban.

A szenvedéstörténetekkel kapcsolatos tiszteletreméltó beszámolók szerkesztésénél mindegyik evangéliumi író arról tudósít, hogy Jézus egy kihallgatáson vagy tárgyaláson megjelent a zsidó hatóság (Szanhedrin vagy Nagytanács) előtt. Márk visszaemlékezésében a főpap és a tanács előtt történt tárgyalás éjjel volt, de nem nevezi meg a főpapot. A tanács a főpap vezetésével bizonyítékot keresett Jézus ellen, hogy kivégeztethessék (Mk 14,53–72). Máté történetírása hasonlít Márkéhoz, ő viszont megnevezi a főpapot, Kajafást, és hozzászól az is, hogy a tanács hamis tanúkat keresett (Mt 26,57–75). Lukács Márkkal és Mátéval ellentétben a kihallgatást a hajnali időre teszi, és Márkhoz hasonlóan ő sem nevezi meg a főpapot. Lukács figyelmének középpontjában a tanács áll, és az egész tudósítást többes szám harmadik személyben beszéli el: „ők szóltak” (Lk 22,54–71).

János az egyetlen, aki két kihallgatásról vagy tárgyalásról számol be, és megnevez két különböző személyt, mint a Jézus ellen lefolytatott bírósági tárgyalás vezetőit. A negyedik evangélista leírja, hogy Jézust először Annás elé vitték, aki apósa volt Kajafásnak, „aki főpap volt abban az esztendőben” (Jn 18,13). Mindemellet János a 18,19-ben Annást főpapként említi, és a tárgyalásról is részletesen beszámol. Az első kihallgatásnál nem történt formális döntés a halálbüntetésről. Ezt követően azonban Jézust megkötözve (talán annak jeléül,

Sok száz éves olajfaliget az Olajfák hegyén

hogy már elítélték?) Kajafáshoz küldték, viszont a második tárgyalás részleteiről János már nem ír. János beszámolója szerint mindkét kihallgatás éjjel történt (Jn 18,24.28).

Mivel az evangéliumokban meg van adva a határozott időpont, meg kell kísérelnünk megmagyarázni, mit jelentenek ezek. Az nyilvánvaló, hogy mind a négy evangélista ugyanarról az eseményről számol be, de különböző szempontból. Az is világos, hogy nem tudunk minden részletet összhangba hozni. Nem fényképpel van dolgunk, hanem leírással.

Annást (ósi iratokban Ananus) más Biblián kívüli írásokból is ismerjük. Ő volt a főpap Jeruzsálemben Kr. u. 6–15 között. Quirinius nevezte ki Annást, Valerius Gratus pedig megfosztotta tisztségétől. Annak ellenére, hogy hivatalából kimozdították, még évekig igyekezett folyamatosan hatást gyakorolni környezetére. Josephus látszólag nagyra értékelte,

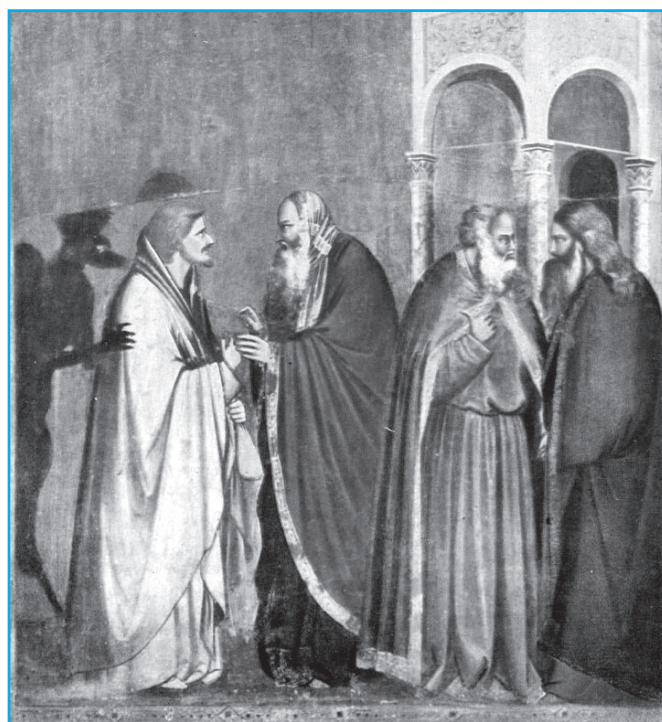

Fra Giovanni Angelico (1387–1455): Gecsemane

mert folyamatosan „főpapak” nevezi Annást, holott éppen ő (Josephus) írta meg a hivataltól való megfosztását (Ant 18,26.34). Josephus ehhez még azt is hozzáfűzi, hogy Annásnak volt hét fia, akik főpapként szolgáltak, és a „legszerencsésebb embereknek” nevezte őket (Ant 20,197–198). Ezenkívül Annás egyik unokája, Matthias is főpap volt Kr. u. 65–67-ben (Ant 19,316). A rabbinikus irodalomban Annás családja ismert volt széles körű kiterjedéséről, nagy vagyonáról és kapzsóságáról (Babilóniai Talmud, Pesahim 57/a; Mishnak Keriot, 1.7). Annás neve máshol is meg van említve az Újszövetségben: Lk 3,2 és ApCsel 4,6, ahol mindkét esetben Kajafáshoz kapcsolódik. Ahogy már említettük, egyedül János mondja el, hogy Kajafás Annás veje volt (Jn 18,13). József Kajafás Kr. u. 18–37-ig volt főpap. Őt Valerius Gratus nevezte ki és Vitellius váltotta le hivatalából (Ant 18,35.95). A Lk 3,2-ben csak egy fontos kronológiai dátum van Bemérítő János megjelenésével kapcsolatban, Jézus életére utalóan, míg az ApCsel 4,6 részletesen jellemzi azokat, akik kezdetben az első gyülekezet üldözésében részt vettek. Máté megnevezte Kajafást mint főpapot, aki egybehívta a tanácsot és megszervezte az összeesküvést Jézus elfogatására és kivégzésére (Mt 26,3 lásd Jn 11,49–53), és ahogy már említettük, Máté ebből kiindulva azonosította Kajafást mint a tárgyalás vezetőjét, elnökét annak az ügyében, aki ellen az összeesküvést szervezte (Mt 26,57–75).

János evangéliuma beszámolójában Kajafás csak egyszer jelenik meg a tárgyalás helyszínén kívül. János Kajafást nevezi meg mint azt a személyt, aki Lázár feltámasztása után megmagyarázta a többieknek, hogy miért kell Jézust halálra ítélni (Jn 11,49–50 lásd Mt 26,3).

János gondosan megmagyarázza, hogy Kajafás kijelentése annak a főpapak a hivatalos álláspontja volt, aki Istent képviselte a földön. Ez a negyedik evangélium egyik fő teológiai kifejtése.

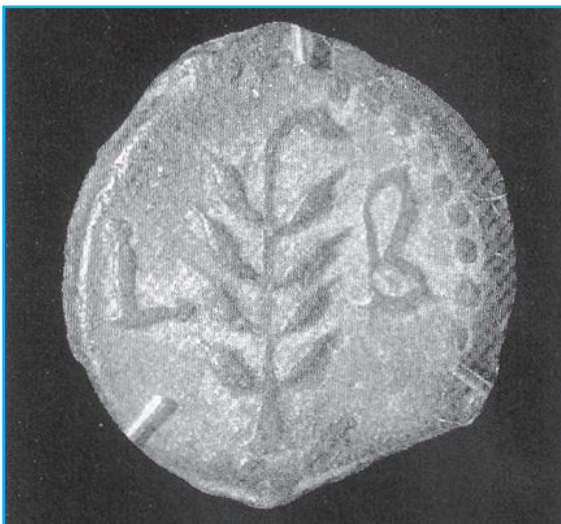

Fra Giovanni Angelico: Júdás konspirációja

Fra Giovanni Angelico: Jézus Kajafás előtt

Amikor a Jn 18,12–28-at értelmezzük, bizonyosan állíthatjuk, hogy János tudta, hogy Kajafás volt az uralkodó főpap. Az, hogy Annásra vonatkoztatva is használta ezt a címet, azt mutatja, hogy ebben az összefüggésben a hagyományt követte. Nyilván minden előző főpapot így tiszteltek.⁶ Továbbá azt a kijelentését, hogy „abban az esztendőben” Kajafás volt a főpap, nem úgy kell érteni, mintha évenként választották volna a főpapot, ahogy Kis-Ázsiában a pogány népeknél volt szokás. Ezt a kifejezést inkább úgy kell értelmeznünk, hogy „abban az időben”. Vagyis mikor ez a sorsdöntő esemény történt, Kajafás volt az uralkodó főpap. Jánosnak a tárgyalást bemutató leírását a következőképpen összegezzük: Jézust az elfogatás után

Valerius Gratus volt az a római helytartó, aki Annást leváltotta főpapi hivatalából, és Kajafást nevezte ki helyette. Ez az érme Gratus uralkodása alatt készült Kr. u. 15-ben, Tiberius császár uralkodásának második esztendejében. Egy babérág, a dátum és oldalán díszítés látható

még azon éjszakán Annáshoz vitték, az előző főpaphoz, akinek nagy befolyása volt, és itt előzetesen kihallgatták. Jézust kikérdezték tanítványairól, tanításáról. Azután meggyalázták (lásd Mk 14,65; Mt 26,67–68). Ennek a szembesítésnek az eredménye nem volt teljes. Formailag nem hoztak ítéletet, erről nincs is beszámoló. A második kihallgatás vagy tárgyalás, ahol már az uralkodó főpap, Kajafás elnökölt, valamivel később, de ugyanazon az éjszakán történt. Jézust megkötözve vitték a tárgyalásra. János erről a második tárgyalásról már nem számol be, de utal arra, hogy a zsidók vádjai alapján Jézus elítélése megtörtént (Jn 18,12–14.19–24.28).

Aulus Vitellius mint császár szolgálta Rómát Kr. u. 69-ben január 2-től december 20-ig. Puccsot kezdett Galba ellen, aki meghalt, mielőtt Vitellius elérte Rómát. Vitellius uralkodása olyan rövid volt, hogy nem is szerepel a császárok névjegyzékében. Ez a Vitellius nem tévesztendő össze Lucius Vitelliusszal, aki Kajafást leváltotta hivatalából

A továbbiakban János egyetlen zsidó vezetőt sem nevez meg, de utal arra, hogy másnap reggel a római kihallgatásnál a küldöttségben ők is ott voltak (Jn 18,28.30–31.38; 19,6–7.12.15). Nem tudjuk, milyen szándék vezette Jánost a történet megírásánál, azonban nyilvánvaló, hogy Lukács volt az egyetlen, aki részletesen beszámolt a Heródes előtt történt kihallgatásról is (Lk 23,6–12).

Végül ne felejtjük el, hogy bár János kihagyta beszámolójából a részleteket, amik a Kajafás előtti kihallgatáson történtek, de ezt megelőzően az evangélista már megállapította Kajafás szerepét Jézus halálában, drámai módon feltárva az összefüggést Lázár feltámasztásával kapcsolatban (Jn 11,49–53).

János beszámol egy másfajta tárgyalásról is, ahol különös káromlással vádolták meg Jézust, és meg akarták ölni (megkövetni; Jn 10,22–39).

*Ford.: Gerő S.-né
Biblical Illustrator, 1991, Winter*

* C. H. Dodd: *Historical Tradition*, Cambridge, University Press, 1965, 94. o.